

Какво трябва да знаете за ХЕПАТИТ С

брошура за пациента
трето допълнено издание

хепактив
заедно срещу хепатита

ПОЛЕЗНА информация

- 1. Какво представлява хепатит С** – 1
Обща информация и статистика
Как се предава
Фази на заболяването
- 2. Кога и къде да се изследвате** – 3
Кой е задължително да се изследва
Къде да се изследвате
Видове изследвания
- 3. При положителен резултат за хепатит С** – 6
Ако тестът Ви за хепатит С е положителен
Трябва ли да се промени начинът Ви на живот
Хепатит С може и трябва да се лекува!
- 4. Лечението в България** – 8
Какво представлява лечението
Видове терапии
Актуални изисквания на НЗОК
- 5. Как и къде да кандидатствате за лечение** – 9
Как: Кандидатстване за лечение
Как се оценява степента на увреждане на черния дроб
Къде: Специализирани клиници за лечение на хепатит
- 6. След одобрението** – 12
Последващи стъпки
- 7. Сдружение ХепАктив** – 13

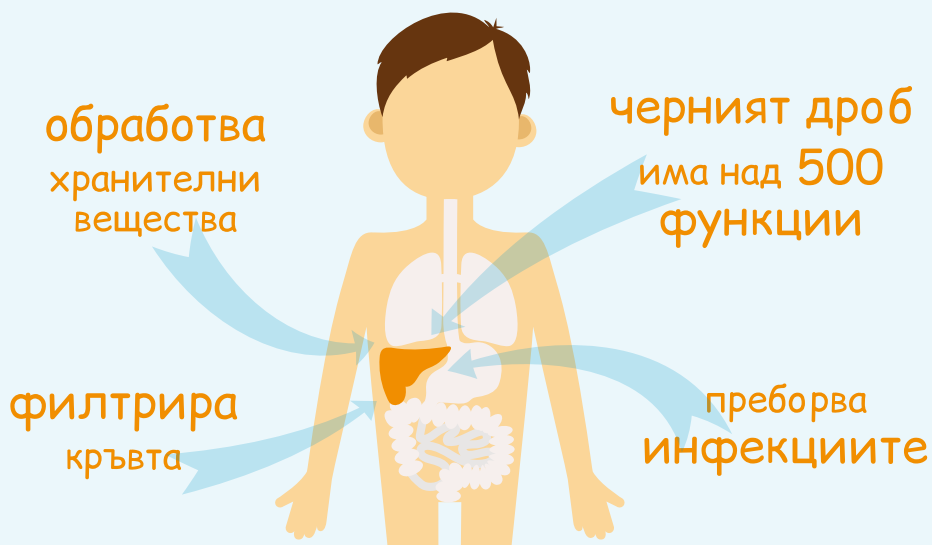
Информацията в тази брошура не заменя консултацията с лекар. Моля, преди да предприемете каквото и да било, свързано с Вашето здраве, го обсъдете с медицински специалист.

Актуалност на данните – май 2021 г.

1. Какво представлява хепатит С

Обща информация и статистика

„Хепатит“ означава възпаление на черния дроб – най-големият вътрешен орган, който изпълнява над 500 жизненоважни функции в тялото ни. Обработва хранителни вещества, филтрира кръвта и се бори с инфекциите. Системната употреба на алкохол, токсини, някои лекарства и заболявания могат да причинят хепатит. Въпреки това, най-често той се причинява от вирус (А, В, С и т.н). В тази брошура ще намерите информацията конкретно за вируса на хепатит С (HCV).

Според Световната здравна организация, към настоящия момент по света има 71 млн. души, инфектирани с хепатит С, като огромна част от тях остават недиагностицирани. Хепатит С е седмата причина за смъртност в света и първата за развитие на рак на черния дроб. Освен на черния дроб, хепатит С нанася поражения на цялото тяло, като може да причини артрит, васкулит, криоглобулинемия, инсулинова резистентност и др. В България се предполага, че близо 87 000 души са инфектирани, но годишно до лечение стигат едва няколкостотин. Липсата на симптоматика, безплатни профилактични изследвания и ниската информираност сред обществото са главните причини за това.

1. Какво представлява хепатит С

Как се предава

- Основно по кръвен път - риск крие всяка манипулация, при която има контакт на кръв с кръв.

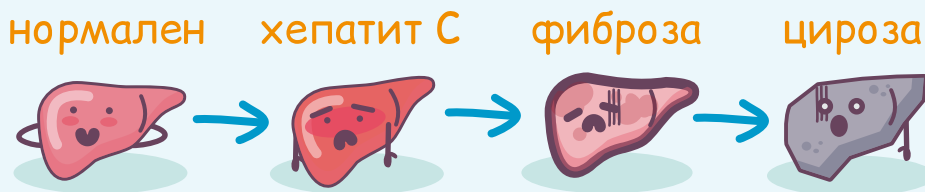
- По сексуален път - при хетеросексуални двойки рискът е минимален, но хепатит С се предава често при мъже, правещи секс с мъже.

- Перинатален път - от инфектирана с вируса на хепатит С майка, която при раждане предава вируса на новороденото. Различни изследвания оценяват риска между 3-6%, като при майки, коинфектирани с ХИВ, той нараства до 10-20%.

Важно е да запомните, че HCV не се предава чрез случайни контакти като: кихане, кашляне, прегръдки, ползване на общи прибори за хранене.

Фази на заболяването

- **Остра фаза** - малка част от инфектираните развиват видими симптоми (между 3-та и 12-та седмица от инфектирането). Това може да включва грипоподобни оплаквания, иктер (жълтеница), треска, загене, повръщане, потъмняване на урината и др., които обаче често биват погрешно разпознати като настинка например. Ако 6 м. след инфектиране пациентът има отрицателен PCR RNA тест, това означава, че благодарение на имунната си система е оздравял (при около 10-15% от болните). Появилите се антитела в кръвта не са протективни и обикновено остават до живот.

- **Хронична фаза** - когато са минали повече от 6 м. от датата на диагностициране и все още PCR RNA тестът е положителен, това означава, че пациентът не е излекуван и заболяването преминава в хронична фаза, налагаща лечение. Поради липсата на симптоматика и на профилактика, много малка част от пациентите биват навременно диагностицирани. Над 20% от тях, които са инфектирани преди повече от 20 г., ще развият рак или цироза на черния дроб. В България около 840 души умират всяка година от хепатит С и причинените от него усложнения (по данни на СЗО).

2. Кога и къде да се изследват

Кой е задължително да се изследва*

- Хора, родени в периода 1945 - 1965 г. (т. нар. baby boomers)
- Хора с повишени чернодробни ензими
- Хора, претърпели кръвопреливане/трансплантация преди 1992 г.
- Пациенти на хемодиализа
- Хора с чести зъболекарски или други медицински манипулации
- Медицински персонал, работещ с кръв и кръвни продукти
- Хора, употребили инжекционно/интраназално наркотични вещества, дори и да е било само веднъж
- Хора, които имат татуировки, пиърсинг и др.
- Козметичните процедури - маникюр, педикюр, поставяне на обеци, филтри също крият риск, макар и минимален
- Мъже, правещи секс с мъже (МСМ)
- Пациенти, инфектирани с ХИВ вирус
- Бивши и настоящи лишени от свобода

*Този списък не е изчерпателен и е възможно да не попадате в никоя от изброените групи и въпреки това да сте инфектиран с вируса.

Къде да се изследват

На сайта на Сдружение ХепАктив има списък с места, предлагащи безплатни изследвания за хепатит С. Проверете дали Вашето населено място е сред тях.

2. Кога и къде да се изследвате

- Може да дарите безвъзмездно кръв! Всеки кръводарителски център в страната изследва дарената кръв за хепатит В, С, ХИВ и сифилис. Попитайте как може да получите своите готови резултати.

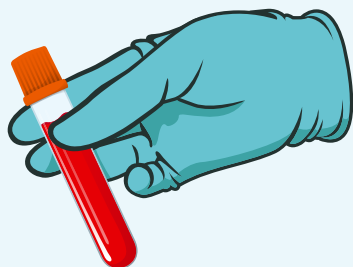
- Сдружение ХепАктив организира регулярно скрининг акции за хепатит В и С в София и страната. Следете нашия сайт за повече информация: www.hepactive.org

Тъй като за хепатит С няма ваксина, а в повечето случаи няма и симптоми, е препоръчително да се тествате на всеки няколко години.

Ако сте претърпели манипулация (операция, татуировка или дори обикновено посещение при зъболекар) е препоръчително да си направите тест за хепатит С 6 месеца след това.

всяка по-голяма
лаборатория

при безвъзмездно
кръводаряване

бързо
безплатно
анонимно

Видове изследвания

- **Anti HCV** - е най-използваният тест, който засича антителата, развиващи се при инфектиране с вируса и обикновено оставащи доживот в кръвната система на човек. Ако имате съмнение, че сте се инфектирвали при рисков контакт, изчакайте 6 седмици, преди да направите този тест. Той не може да определи дали вирусът е изчистен (чрез имунната система или лечение) или е все още наличен. Този тест е първичен и при позитивен резултат се налага използването на високоспециализирано изследване (PCR RNA).

Дори след успешно лечение и настъпило пълно оздравяване, антителата остават.

2. Кога и къде да се изследвате

- **PCR RNA** - е последващото изследване, което се прави само в няколко специализирани лаборатории в страната. Има за цел да установи дали инфекцията е отминала или не и измерва количеството на вируса в кръвта.

Пациентът може:

- Да се обърне към гастроентеролог от специализираните клиници в страната (виж стр. 11), който може да му го назначи безплатно по Здравна каса. За целта пациентът трябва да бъде хоспитализиран.

- Да го получи безплатно по донорска програма, финансирана от фармацевтична компания (ако към момента има налична). Свържете се с нас за повече информация.

- Да го заплати сам.

Резултатът може да бъде:

- **Отрицателен** - което означава, че човек е постигнал спонтанно излекуване, благодарение на имунната си система.

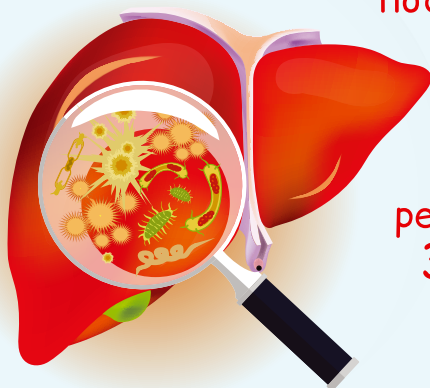
- **Положителен** - което означава, че човек има нужда от лечение и трябва да се насочи към специализирана клиника.

В зависимост от лабораторията, резултатът ще бъде готов за 3-10 дни.

ANTI HCV
първичен тест

резултат до
1 ден

PCR RNA
последващ тест

резултат след
3-10 дни

3. При положителен резултат на хепатит С

Ако тестът Ви за хепатит С е положителен

Когато разберете своята диагноза, може да изпитате широк спектър от чувства - страх, вина, обърканост. В такива моменти това, което помага, е да поговорите с някой близък или с човек, преминал през същото.

Можете да се свържете с други пациенти чрез нашия онлайн форум www.hepatitis-bg.com, където ще получите необходимата информация относно процеса за кандидатстване и провеждане на лечение, както и нужната емоционална подкрепа.

Изследвайте своите близки. Макар хепатит С да се предава основно по кръвен път, съществува минимален риск от инфектиране при порязване или използване на едни и същи тоалетни принадлежности (четки за зъби, самобръсначки и др).

Трябва ли да се промени начинът Ви на живот

На първо място опитайте да намалите или спрете напълно приема на алкохол. Има изследвания, които доказват, че той увеличава активността на вируса, така че за да предпазите черния си гроб, е препоръчително да не консумирате никакъв алкохол.

Полуфабрикатите, храните, обработени с консерванти, оцветители и изкуствените мазнини трябва да се избягват, тъй като затрудняват работата на черния гроб и са предпоставка за развитие на стеатоза (омазняване).

3. При положителен резултат на хепатит С

Приемът на повече зеленчуци, плодове, риба, нетлъсто месо, вода и умерените физически натоварвания ще повишат качеството Ви на живот.

Не си самозначавайте билки и хранителни добавки, преди да сте се консултирали с гастроентеролог!

Хепатит С може и трябва да се лекува!

В България лечението е безплатно за всички здравноосигурени пациенти и има специална процедура, по която то се отпуска от НЗОК (Национална здравноосигурителна каса). Ако някой Ви посъветва да не предприемате нищо, защото лечението е тежко и неефективно, то най-вероятно той говори за старите методи на лечение с интерферон.

Ако имате позитивен тест за хепатит С (HCV RNA), предприемете всички стъпки, за да се излекувате. За съдействие и разяснение може да се свържете с нас на посочените координати (стр. 13).

4. Лечението в България

Какво представлява лечението

У нас са налични модерни терапии с Директно Действащи Антивирусни Средства (ДДАС), които промениха радикално начина на лечение от последните 15 г. Лечението е със стандартна продължителност от 8 до 16 седмици. Лечението е под формата на таблетки, като страничните реакции са минимални, което позволява на пациентите да продължат да се занимават с ежедневните си дейности.

Терапиите са подходящи за широк кръг от пациенти, включително и такива с декомпенсирана цироза, на хемодиализа и т.н. Благодарение на тях, успеваемостта на лечението е над 95%.

Хепатит С е разделен на шест различни генотипа (разновидности), на базата на генетичния материал, който носи. В зависимост от генотипа и придружаващите заболявания, лекарят ще назначи най-подходящата терапия.

Видове терапии:

търговско име	непатентно наименование	производител
Maviret*	glecaprevir, pibrentasvir	AbbVie
Viekirax+Exviera	dasabuvir, ombitasvir, paritaprevir, ritonavir	AbbVie
Harvoni	sofosbuvir, ledipasvir	Gilead
Eprclusa*	sofosbuvir, velpatasvir	Gilead
Zepatier	elbasvir, grazoprevir	MSD

* Пангенотипен режим, който е еднакво ефективен при всички видове генотип.

Актуални изисквания на НЗОК

Подробна информация ще намерите в „Актуални изисквания за лечение на хроничен хепатит С“, намиращи се на страницата на НЗОК www.nhif.bg. Там има пълен списък с необходимите документи и изследвания, които следва да Ви изготвят от болницата и трябва да представите при канцигатстване за лечение.

Важно: НЗОК има различни изисквания за лечение при пациенти под 18 и над 18 г. възраст.

За отпускане на лечение, единственото изискване е пациентът да има непрекъснати здравноосигурителни права. Всички пациенти, независимо от стадия на фиброза или придружаващите заболявания, имат право на лечение.

5. Как и къде да кандидатствате за ЛЕЧЕНИЕ

Как: Кандидатстване за лечение

Стъпка 1: Пациентът трябва да се насочи към клиника, която има специализирана комисия, предписваща протокол А1 за отпускане на скъпо струващо лечение. Към настоящия момент те са 13 бр. за цялата страна (виж стр.11 за точни координати).

Стъпка 2: Следва да запази ген за прием по клинична пътека. Това може да стане по телефон или на място в болницата в съответния кабинет за прием.

Стъпка 3: За да бъде приет на определената дата, пациентът трябва да има направление за хоспитализация № 7 и издаден амбулаторен лист от личен лекар. Ще бъдат назначени ехография и серия изследвания, за да се установи генотипа и нивото на вирус в кръвта (PCR RNA).

* Ако пациентът вече има направен PCR RNA по донорска програма или го е заплатил сам, тази стъпка се прескача. Директно се определя дата за прием за оценка състоянието на черния дроб.

Стъпка 4: След получаване на резултатите, се насрочва нова дата за хоспитализация, при която ще се извърши оценка на състоянието на черния дроб. Степента на увреждане има отношение при избора на лечение.

Как се оценява степента на увреждане на черния дроб?

1. **Извършване на чернодробна биопсия** – инвазивна процедура, при която под въздействието на местна упойка, посредством биопсична игла се взима материал за изследване. Резултатът става готов за 2-4 седмици. Възможно е да усетите лека болка или дискомфорт, които ще отшумят в рамките на няколко дни. При наличие на противопоказания не се извършва.

2. **Еластографско изследване** (Фиброскан или други апарати) – неинвазивен метод при който се изпраща звукова вълна и се измерва скоростта, с която тя преминава през черния дроб, изчислявайки плътността в мерни единици. Резултатите са незабавни и показват състоянието на черния дроб, което позволява на лекаря да оцени и проследи тежестта на заболяването във всеки един момент. Измерването на плътността на черния дроб чрез еластография е бързо и лесно и не причинява болка на пациента. По време на изследването ще усетите лека вибрация по кожата.

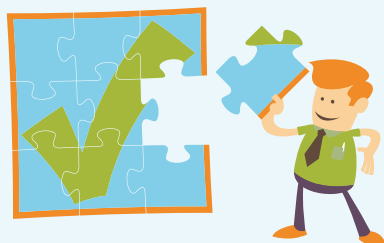
3. **Кръвни биомаркери APRI/FIB-4.** Това са неинвазивни методи, при които се изчислява съотношението между няколко кръвни показателя.

5. Как и къде да кандидатствате за ЛЕЧЕНИЕ

След получаване на резултатите от всички изследвания, Вашият лекар (гастроентеролог), ще има пълна представа за Вашето състояние и най-подходящата за Вас терапия. Вие може да имате от минимално до тежко увреждане на черния гроб, но терапиите са достатъчно ефективни дори и при сериозни поражения, затова не се притеснявайте, а обсъдете всичко с лекаря си, а при нужда може да се свържете и с нас.

При наличието на всички необходими изследвания и документи, специализираната комисия към болницата издава протокол А1 за отпускане на скъпоструващо лечение, който следва да подадете към Районна здравно-осигурителна каса (РЗОК) по местоживеене. При подаване на документите

носете лична карта и рецептурна книжка. Ще Ви дадат входящ номер. Документите от РЗОК биват изпратени по служебен път към НЗОК, където специализирана комисия ги разглежда и одобрява. След това те биват отново изпратени към РЗОК, които следва чрез обаждане или писмо да Ви известят за решението на комисията.

Срокът за отпускане на лечение е 60 календарни дни. Има случаи, при които протоколът на пациент бива върнат заради липсващи документи. Набавате ги възможно най-скоро (срокът за това е 30 дни). Възможно е отпускането на лечение да се забави повече от законовия срок. В този случай е редно да подадете жалба към РЗОК, но не по-късно от 2 седмици след изтичане на 60-те дни. Може да се обърнете към нас за съдействие.

60 календарни
ДНИ
за одобрение!

5. Как и къде да кандидатствате за ЛЕЧЕНИЕ

Докато чакате одобрение, потърсете в близост аптека, която изпълнява протоколи А1 и се уверете, че могат да Ви доставят медикамента, когато гоЙде време. Попитайте колко дни отнема доставката. Насочете се към големи вериги аптеки!

Направете копие на всички документи, които подавате в РЗОК!

Къде: специализирани клиники за лечение на хронични хепатити

за гр. София:

Аджибадем Сити Клиник Болница Токуга

УМБАЛ „Свети Иван Рилски“

УМБАЛ „Сити Клиник“

УМБАЛ „Александровска“

Военномедицинска Академия

МВР болница

УМБАЛ „Царица Йоана“ (ИСУЛ)

УМБАЛ „Софиямед“

за гр. Варна:

УМБАЛ „Света Марина“

за гр. Пловдив:

УМБАЛ „Свети Георги“

УМБАЛ „Каспела“

за гр. Стара Загора:

УМБАЛ „Проф. д-р Стоян Киркович“

за гр. Плевен:

УМБАЛ „Д-р Георги Странски“

Подробни контакти на лекарите ще намерите в интернет или на нашия сайт: www.hepactive.org

6. След ОДОБРЕНИЕТО

Последващи стъпки

Стъпка 1: Вземете своя протокол от РЗОК, направете 2 копия - едно за личен лекар и едно за аптеката.

Стъпка 2: Отидете в избраната от Вас аптека, за да заявите лекарството. Оставете им копие от протокола. Тъй като това са скъпопоставени медикаменти, нерядко аптеките се забавят с доставката или направо отказват. В този случай може да потърсите съдействие от нас.

Стъпка 3: Отидете при личния лекар, за да Ви издаде рецепта, с която да получите медикамента от аптеката. Носете рецептурната си книжка.

Стъпка 4: Обагете се на лекуващия Ви гастроентеролог и го информирайте, че сте одобрен за лечение. Практиката е пациентът да бъде хоспитализиран отново, за да се направят стартови изследвания, както и първият прием да бъде под медицинско наблюдение. Но редица болници са претоварени и нямат свободни места, затова може по изключение да стартирате лечението си в домашна обстановка (след потвърждение от страна на лекуващия Ви гастроентеролог). Тези медикаменти нямат почти никакви осезаеми странични ефекти, така че не се притеснявайте излишно. Ако все пак почувствате някакъв дискомфорт, се свържете с лекуващия Ви гастроентеролог.

В зависимост от Вашето състояние, лечението може да продължи между 8 и 16 седмици. Уточнете какви изследвания са необходими по време и след края на лечението.

Стъпка 5: Съобщете за всички лекарства, билки и добавки, които приемате. **Абсолютно противопоказно е приемането на жълт кантарион и грейпфрут.** Ако по време на лечението имате оплаквания, различни от тези, описани в листовката, се свържете с лекуващия Ви гастроентеролог.

Имайте предвид, че най-важното изследване, което ще покаже дали сте излекуван успешно е отрицателен PCR RNA на 3-ти месец след края на терапията. Приема се, че имате траен вирусологичен отговор, или т.нар. sustained virological response (svr). За да бъде назначено изследването, може да постъпите отново в болница, да го получите чрез донорска програма (ако е налична) или да го заплатите сам.

Успешното излекуване сега и наличието на антитела не Ви предпазват от бъдещо инфектиране!

7. Сдружение ХепАктив

Сдружение „ХепАктив“ е създадено през 2009 г. от група пациенти и техните близки с основната цел да повиши информираността на обществото относно хепатита като социалнозначимо заболяване, както и да оказва съдействие на всеки нуждаещ се.

ХепАктив предоставя безплатни изследвания за хепатит В и С, емоционална и практическа подкрепа на пациентите с хепатит или друго чернодробно заболяване, включително насочване към специализирана клиника за лечение и безплатна юридическа помощ в случаи на нарушени права.

Сдружение ХепАктив

тел.: 0988 722 988 (Теленор)

office@hepactive.org

www.hepactive.org - сайт с медицинска информация

www.hepatitis-bg.com - пациентски форум

Facebook - Сдружение ХепАктив

Сдружение ХепАктив е пълноправен член на:

Световен Хепатитен Алианс (WHA)

Liver Patients International (LPI)

28 юли

СВЕТОВЕН ДЕН ЗА БОРБА С ХЕПАТИТА

